

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33442
Nom	Teoria i pràctica del documental
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2021 - 2022

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1301 - Grau Comunicació Audiovisual	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1301 - Grau Comunicació Audiovisual	17 - Compl. format. carácter optativo 4º curso	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
SANCHEZ BIOSCA, VICENTE	340 - Teoria dels Llenguatges i Ciències de la Comunicació

RESUM

L'objectiu d'aquest curs és introduir l'estudiant en el panorama del cinema documental contemporani i proporcionar-li les eines necessàries per posar en pràctica l'anàlisi, l'escriptura de guions i la reflexió sobre els recursos de filmació dels anomenats gèneres de no ficció. Encara que l'enfocament emfatitza els problemes sincrònics que se centren en les maneres i estils documentals de les últimes dècades, es faran incursions esporàdiques en la història del gènere per brindar algunes pistes sobre els problemes formals, històrics i ètics relacionats amb la realització de documentals en el decurs del segle XX.

El curs comença descrivint els anomenats modes del documental, és a dir, els processos d'enunciació a través dels quals les pel·lícules documentals aborden el tema i l'espectador. En aquest sentit, la classificació clàssica de Bill Nichols s'utilitzarà com a base per a una discussió més a fons. A continuació, s'elaboraran els dos temes principals que condensen els eixos tècnic-estilístics de la innovació en els últims temps: l'ús de material d'arxiu i material d'arxiu (fotografia, cinema, nous mitjans...) i el tractament de la entrevista i el testimoni. En tots els casos, es consideraran qüestions ètiques, polítiques, històriques i tecnològiques.

Cadascuna de les unitats del programa estarà acompanyada d'activitats pràctiques, la majoria de les quals es duran a terme en grups. Les pel·lícules que s'esmenten a continuació són indicatives de l'enfocament i el contingut de cada unitat. També s'inclouran altres anàlisis d'extractes i seqüències. D'altra banda, l'aspecte pràctic del programa d'estudis es tractarà en l'horari de la vesprada en forma d'un taller al TAU (Taller d'Audiovisuals de la Universitat), amb el resultat d'una peça audiovisual de 3 ' 5' per grup.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es requireixen coneiximents previs.

COMPETÈNCIES

1301 - Grau Comunicació Audiovisual

- Conèixer la comunicació com a procés i els diferents elements que el constitueixen. Posseir i comprendre els coneixements de l'especificitat dels discursos, així com de les formes de representació pròpies dels distints mitjans tecnològics i audiovisuals. Conèixer les distintes teories, mètodes i problemes de la comunicació audiovisual i els seus diferents llenguatges.
- Saber aplicar aquests coneixements (3.2.2.1) per transmetre'ls professionalment i èticament d'una manera comprensible a la ciutadania.
- Ser capaç de transmetre idees, problemes i solucions dins l'àrea de la comunicació audiovisual.
- Coneixement dels diversos llenguatges, codis i formes de representació propis dels distints mitjans tecnològics i audiovisuals: fotografia, cinema, ràdio, televisió, vídeo i imatge electrònica, Internet, etc., a través de les seues propostes estètiques i industrials, a més de la seua rellevància social i cultural i la seua evolució al llarg del temps, que haurà de generar la capacitat per analitzar relats i obres audiovisuals, considerant els missatges icònics com a textos i productes de les condicions sociopolítiques i culturals d'una època històrica determinada.
- Capacitat per aprofundir en els coneixements adquirits i per aplicar i desenvolupar les competències en els diversos camps a què s'estén la comunicació audiovisual.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

1-Capacitat de reflexió i elaboració conceptual a partir dels textos i continguts concrets.

- 2-Desenvolupament de continguts teòrics crítics i pràctics sobre el llenguatge documental.
- 3-Utilització de mecanismes teòrics i tècnics necessaris per a l'anàlisi i la construcció de documentals.
- 4-Anàlisi crític de les diferents metodologies documentals.
- 5-Capacitat d'elaboració d'un documental.
- 6-Exposició y defensa en públic del treball propi.
- 7-Expressió pública i debat de valoracions crítiques raonades i respectuoses sobre altres documentals.
- 8-Aceptació o réplica raonada de les valoracions expresades públicament per altres.
- 9-Treball en grup i col·laboratiu.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Una qüestió de gènere

Una qüestió de gènere: ficció, documental, no ficció. L'espai de la no ficció i l'univers audiovisual contemporani. Estratègies, fronteres, permeabilitat. Discursos de sobrietat i ciències socials. El territori de la no ficció i les pràctiques artístiques: reconstrucció, documental, material d'arxiu trobat, documental web, i-documental.

Zelig (Woody Allen, 1983).

First Cousin Once Removed (Alan Berliner, 2012).

2. Modalitats del documental

Modalitats del documental i problemes de delimitació: l'exposició, les maneres d'observació. Estratègies interactives, autoreflexives i performatives utilitzades en la realització de documentals contemporanis.

The War Game (Peter Watkins, 1965).

Capturing the Friedmans (Andrew Jarecki, 2003).

Fahrenheit 9/11 (Michael Moore, 2004).

3. Les imatges d'arxiu

Les imatges d'arxiu com a qüestió. La tradició del material d'arxiu en la manera del documental expositiu clàssic: la imatge com a il·lustració. Veu en off, efectes de so i la seua presència en les pel·lícules de ficció com uns deixa de la història. De la pel·lícula de compilació al gènere de metratge trobat. Collage avantguardista i documental. Anàlisi de pel·lícules, assaigs de pel·lícules, efectes d'arxiu i efectes d'arxiu. Pel·lícules casolanes i diaris de cinema. Els conceptes d'imatge no representable i "imatge perduda".

1944, De Gaulle dans Paris libéré (1944, De Gaulle in Liberated Paris, chapter from the series Mystères

darchives / Mysteries in the archives, Serge Viallet, 2009).
Oh, Uomo (Yervant Gianikian and Angela Ricci Lucchi, 2004).
A Film Unfinished (Yael Hersonski, 2010).
Standard Operating Procedure (Errol Morris, 2008).
Aufschub (Respite, Harun Farocki, 2007).

4. Les entrevistes

El treball amb les entrevistes: cedir la paraula i gestionar els diferents punts de vista en el documental. Pràctiques televisives i llegats sociològics i antropològics: l'entrevistat com a informant. El muntatge i els seus límits. Víctimes i perpetradors: ètica de l'enfrontament. Tècniques de recreació al documental contemporani.

Shoah (Claude Lanzmann, 1985).
S-21. The Khmer Rouge Killing Machine (S-21. La machine de mort khmère rouge, Rithy Panh, 2003).
The Act of Killing (Joshua Oppenheimer, 2012).
The Unknown Known (Errol Morris, 2013).

5. Sessions presenciales

The abovementioned topics will be accompanied by analyses carried out in groups and will result in collective presentations in class. Some of the main aspects that will be taken into consideration are:

- a) introduction of text and voiceover to visual media (photographic and cinematographic, above all, but also photo albums and other formats);
- b) experimentation with changes of documentary modality from sequences or fragments given to the students;
- c) research on archive sources in the web and in films to be included as resources in the final piece;
- d) recording or re-appropriation of archival materials changing their perspective and mode of interpellation.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	30,00	100
Pràctiques en laboratori	30,00	100
Elaboració de treballs en grup	30,00	0
Elaboració de treballs individuals	20,00	0
Estudi i treball autònom	12,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	28,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

Els temes esmentats en el programa seran acompanyats per anàlisis realitzades en grups i resultaran en presentacions col·lectives a classe. Alguns dels principals aspectes que es prendran en consideració són:

- a) introducció de text i veu en off en mitjans visuals (fotogràfics i cinematogràfics, sobretot, però també àlbums de fotos i altres formats);
- b) experimentació amb canvis de modalitat documental a partir de seqüències o fragments donats als estudiants;
- c) la investigació sobre les fonts d'arxiu a la web i en les pel·lícules que s'inclouran com a recursos en la peça final;
- d) registre o re-apropiació de materials d'arxiu canviant la seua perspectiva i manera d'interpel·lació.

A més dels llibres de la bibliografia, el professor proporcionarà un dossier d'articles, capítols i pàgines seleccionades que estaran disponibles al servei de fotocòpia de la Facultat de Filologia per a la seua discussió a classe.

Filmografia obligatòria:

Zelig (Woody Allen, 1983).

The Act of Killing(Joshua Oppenheimer, 2013).

Shoah(Claude Lanzmann, 1985).

S-21. The Khmer Rouge Killing Machine(Rithy Panh, 2003).

The Black Dog(Péter Forgács, 2004).

A Film Unfinished(Yael Hersonski, 2010).

Capturing the Friedmans(Andrew Jarecki, 2004).

Standard Operating Procedure(Errol Morris, 2008).

The Unknown Known (Errol Morris, 2013).

The War Game(Peter Watkins, 1964).

Walden(Jonas Mekas, 1969).

Oh, Uomo(Yervant Gianikian and Angela Ricci Lucchi, 2004).

Aufschub(*Respite*, Harun Farocki, 2007).

First Cousin Once Removed(Alan Berliner, 2012).

Fahrenheit 9/11(Michael Moore, 2004).

AVALUACIÓ

La nota final s'obindrà de les qualificacions obtingudes en teoria (examen: 40%), pràctica (peça audiovisual del grup: 40%) i la presentació individual (20%).

L'examen teòric consistirà en una anàlisi d'un extracte d'un documental seguit d'una sèrie de preguntes relacionades amb el contingut del programa d'estudis, incloent-hi la bibliografia obligatòria i la filmografia.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Baron, Jaimie. Introduction. History, the archive, and the appropriation of the indexical document, in *The Archive Effect: Found Footage and the Audiovisual Experience of History*, Routledge, 2013.
- Boyle, Deirdre. Trauma, Memory, documentary. Re-enactment in two films by Rithy Panh (Cambodia) and Garin Nugroho (Indonesia). In Srkar, Bhaskar & Walker, Janet eds., *Documentary Testimonies. Global Archives of Suffering*, New York & London, Routledge, 2010, pp. 155-172.
- Hight, Craig. Mockumentary. A call to play. In Austin, Thomas, and Wilma de Jong eds. *Rethinking Documentary: New Perspectives and Practices*, McGraw-Hill Education, 2008, pp. 204-216.
- Liebman, Stuart. Introduction, in idem, *Claude Lanzmann's Shoah. Key Essays*, New York, Oxford University Press, 2007, pp. 3-24.
- Morris, Errol. Will the Real Hooded Man Please Stand Up?, in *Believing is Seeing. Observations on the Mysteries of Photography*, The Penguin Press, 2011, pp. 75-119.

- Nagib, Lúcia. Regurgitated Bodies. Presenting and Representing Trauma in The Act of Killing, in The Routledge Companion to Cinema and Politics, ed. By Yannis Tzioumakis and Claire Molloy, London, Routledge, 2016, pp. 218-230.
- Sánchez-Biosca, Vicente. Challenging Old and New Images Representing the Cambodian Genocide: The Missing Picture (Rithy Panh, 2013), in Genocide Studies and Prevention: An International Journal, issue 12, nº 2 (2018), pp. 140-164.

Complementàries

- Bruzzi, Stella (2006). New Documentary, London & New York, Taylor and Francis.
- Nichols, Bill (2001). Introduction to Documentary, Bloomington, Indiana University Press.
- Juhasz, Alexandra & Lebow, Alisa eds. (2015). A Companion to Contemporary Documentary Film, West Sussex, Wiley-Blackwell.
- Documentary Film Festivals: Transformative Learning, Community Building & Solidarity [electronic resource] / Carole Roy, Rotterdam: Sense Publishers, 2016.
- Documentary voice & vision: a creative approach to non-fiction media production / Kelly Anderson & Martin Lucas, with Mick Hurbis-Cherrier; illustrations by Amy Saidens, New York: Focal Press, 2016.
- Directing the documentary [electronic resource] / Michael Rabiger, Burlington, MA: Focal Press, 2015.
- Documenting the documentary: close readings of documentary film and video / with a foreword by Bill Nichols; edited by Barry Keith Grant and Jeannette Sloniowski, Detroit, MI: Wayne State University Press [2014].
- Filmography (compulsory):
  - The Act of Killing (Joshua Oppenheimer, 2013).
  - Shoah (Claude Lanzmann, 1985).
  - S-21. The Khmer Rouge Killing Machine (Rithy Panh, 2003).
  - A Film Unfinished (Yael Hersonski, 2010).
  - Capturing the Friedmans (Andrew Jarecki, 2004).
  - Standard Operating Procedure (Errol Morris, 2008).
  - First Cousin Once Removed (Alan Berliner, 2012).
  - Fahrenheit 9/11 (Michael Moore, 2004).

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

MODALITAT DE DOCÈNCIA HÍBRIDA

1. Continguts

Es mantenen els continguts inicialment recollits a la guia docent.

2. Volum de treball i planificació temporal de la docència

Teoria: Augment del pes de les activitats d'avaluació continua, basat en presentacions per part dels estudiants online, tant de material bibliogràfic com del filmogràfic. 75 h.

Pràctica. Es mantenen els horaris però la connexió es farà per grups i tasques encomanades, de manera que cada grup de 9 persones (dos projectes de documental) participaran cada setmana. Durant les dues setmanes següents prepararan les tasques (elecció de material d'arxiu, busca de documentació, realització d'entrevistes, muntatge). 75h.

3. Metodologia docent

Tot i que les classes teòriques i pràctiques es realitzen en paral·lel, separarem la metodologia en dues parts per claredat.

Teoria:

Classe 1. videoconferència síncrona BBC. Unitat 1 (primera part).

Classe 2. videoconferència síncrona BBC. Unitat 1 (segona part).

Classe 3. videoconferència síncrona BBC. Presentació i discussió texts bibliografia.

Classe 4. videoconferència síncrona BBC. Unitat 2 (primera part).

Classe 5. videoconferència síncrona BBC. Unitat 2 (segona part).

Classe 6. videoconferència síncrona BBC. Presentació i discussió texts bibliografia.

Classe 7. videoconferència síncrona BBC. Unitat 3 (primera part).

Classe 8. videoconferència síncrona BBC. Unitat 3 (segona part).

Classe 9. videoconferència síncrona BBC. Presentació i discussió texts bibliografia.

Classe 10. videoconferència síncrona BBC. Unitat 4 (primera part).

Classe 11. videoconferència síncrona BBC. Unitat 4 (segona part).

Classe 12. videoconferència síncrona BBC. Presentació i discussió texts bibliografia.

Classe 13. videoconferència síncrona BBC. Presentació anàlisi alumnat.

Classe 14. videoconferència síncrona BBC. Presentació anàlisi alumnat.

Pràctica

Classe 1. videoconferència síncrona BBC amb tots els alumnes per a organització, formació de grups de treball i de connexió.

Classe 2. videoconferència síncrona BBC amb grup 1 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 3. videoconferència síncrona BBC amb grup 2 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 4. videoconferència síncrona BBC amb grup 3 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 5. videoconferència síncrona BBC amb grup 1 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 6. videoconferència síncrona BBC amb grup 2 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 7. videoconferència síncrona BBC amb grup 3 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 8. videoconferència síncrona BBC amb grup 1 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 9. videoconferència síncrona BBC amb grup 2 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 10. videoconferència síncrona BBC amb grup 3 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 11. videoconferència síncrona BBC amb grup 1 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 12. videoconferència síncrona BBC amb grup 2 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 13. videoconferència síncrona BBC amb grup 3 (9 alumnes) sobre dos projectes.

Classe 14. videoconferència síncrona BBC amb tots els alumnes. Posada en comú.

4. Avaluació

Proves d'avaluació per treballs acadèmics i per projectes. El 50% correspondrà a la teoria i consistirà en el conjunt d'activitats presentades durant el curs (presentació bibliogràfica, anàlisi de seqüència i presentació de grup en les dues darreres sessions). L'altre 50% consistirà en una peça documental de 3-5' concebuda pe un grup format per 4-5 alumnes.

5. Bibliografia

La bibliografia recomanada es manté perquè és o es farà accessible per part del professor.

